

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет
Кафедра етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з
науково-педагогічної та
навчальної роботи

Тарас ПШЕНИЧНИЙ

«27» _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Екскурсологія

галузь знань **для студентів**
03 Гуманітарні науки

спеціальність **032 Історія та археологія**

освітній рівень **перший (бакалаврський)**

освітня програма **Історія України та культурна антропологія**
(з поглибленим вивченням іноземних мов)

вид дисципліни

вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 /2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. _____ «_____» _____ 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Гончаров Олександр Петрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри етнології та краєзнавства

Валерій КАПЕЛЮШНИЙ

(підпис)

Протокол № 13 від «30» червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від «26» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія ТЕРЕС

(підпис)

«29» серпня 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування системного бачення розвитку туристсько-екскурсійної справи в Україні, засвоєння теоретичних та надбання практичних навичок з основ екскурсійного обслуговування.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати:

- 1.1. найважливіші факти, події та процеси історичного минулого України;
- 1.2. основні етапи розвитку пам'яткоохоронної справи в Україні, історико-культурні пам'ятки національного та регіонального значення.

2. Вміти:

- 2.1. критично аналізувати різноманітну інформацію, самостійно підбирати літературу та працювати з джерелами;
- 2.2. аналізувати туристичні ресурси регіонів України.

3. Володіти елементарними навичками джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Розглядаються історія розвитку екскурсійної справи, теоретичні основи: ознаки та основні елементи екскурсії, їх співвідношення; етапи підготовки екскурсії; підготовка і оформлення документації до екскурсії; класифікація методичних прийомів, характеристика методичних прийомів показу, розповіді та руху; вимоги техніки ведення екскурсії; особливості проведення різних видів екскурсій; основи організації екскурсійної роботи на туристсько-екскурсійних підприємствах.

4. Завдання (навчальні цілі): формування цілісної системи знань про екскурсійну справу. У результаті вивчення дисципліни студент повинен засвоїти теоретичні основи, основи методики підготовки та проведення екскурсії, уміти застосовувати на практиці придбані знання.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання (РН)			
1.1	Знати основні етапи розвитку екскурсійної справи в Україні.	лекція, самостійна робота	реферат 1	10%
1.2	Знати основні поняття і терміни екскурсійної теорії.	лекція, семінар, самостійна робота	контрольна робота з тем ЗМІ (тест)	10%
1.3	Знати етапи підготовки екскурсії.	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування	20%
1.4	Знати основні методи показу та розповіді.	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування,	15%
1.5	Знати основні вимоги техніки ведення екскурсії.	лекція, семінар, самостійна робота	контрольна робота з тем	10%

			ЗМ2 (тест)	
1.6	Знати основи організації екскурсійної роботи на туристсько-екскурсійних підприємствах.	самостійна робота	реферат 2	15%
2.1	Вміти розробити (скласти) маршрут екскурсії.	лекція, семінар, самостійна робота	підсумкова контрольна робота (залік)	10%
2.2	Вміти підготувати документацію до екскурсії, презентувати екскурсію.	лекція, семінар, самостійна робота	підсумкова контрольна робота (залік)	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2
Програмні результати навчання (назва)								
ПРН 08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.	+		+	+	+	+	+	+
ПРН 11. Використовувати набуті знання для створення та просування історико-культурного туристичного продукту в системі туристичного бізнесу.	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 14. Розробляти тематику та наукову концепцію історико-культурних туристичних проєктів, управляти їх реалізацією.			+	+		+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.2. – 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.5.– 10 балів/ 6 балів.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 1.1. – 10 балів/ 6 балів.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 1.6. – 15 балів/ 9 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1.2, 1.3. – 15 балів/ 9 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 1.4, 1.5, 2.1, 2.2. – 20 балів/ 12 балів.
7. Підсумкова контрольна робота (Залік) Р.Н. 2.1, 2.2. – 20 балів / 12 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: залік.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях, а також бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

(Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік індивідуальних завдань, питання та завдання підсумкової контрольної роботи див. Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 – 4, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5 –9.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1 Історія розвитку екскурсійної справи та основи екскурсійної теорії			Змістовий модуль 2 Екскурсійна методика. Практика організації екскурсійних послуг			Підсумковий контрольна робота / залік
35 залікових балів (максимум)			45 залікових балів (максимум)			20 балів (максимум)
Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)	Семінари	Модульний контроль	
10 (максимум)	15 (максимум)	10 (максимум)	15 (максимум)	20 (максимум)	10 максимум	

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання індивідуальних завдань (реферат, есе), модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи.

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Виконані індивідуальні завдання (реферат та есе) студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема, **Індивідуальне завдання 1** (орієнтовно до початку березня) і **Індивідуальне завдання 2** (орієнтовно до кінця травня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 1 (реферат)**:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
- тема розкрита неповно 5-6 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1-2 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на консультації (1 грудня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 2 (есе)**:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 13-15 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 10-12 балів;
- тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 7-9 балів;
- робота переважно компілятивного рівня 4-6 бали;
- розкритий лише один окремий аспект теми 1-3 бали.

Тематику есе викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті модулю (орієнтовно кінець березня).

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться *модульні контрольні роботи (МК)*, зокрема, **Контрольна робота ЗМ1** (остання декада березня) і **Контрольна робота ЗМ2** (остання декада травня).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

Підсумкова контрольна робота (залік) містить 2 завдання.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 10 балів за одне завдання)

- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми 10 балів;
- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу 9 балів;
- Відповідь відображає знання фактичного матеріалу 8 балів;

Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	6-7 балів;
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	4-5 балів;
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	2-3 балів;
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1 бал.

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, реферат, есе).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **48 балів**.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

Назва теми	Кількість годин				
	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Історія розвитку екскурсійної справи та основи екскурсійної теорії					
Тема 1. Вступ. Розвиток екскурсійної справи в Україні: історія і сучасність.	7	2	-	-	5
Тема 2. Основи екскурсійної теорії	9	2	2		5
Тема 3. Класифікація екскурсій.	9	2	2	-	5
Тема 4. Технологія підготовки нової екскурсії.	10	2	3	-	5
<i>Індивідуальна робота 1</i>	10	-	-	-	10
<i>Підсумковий модульний контроль</i>	1		1		
Всього з модуля	46	8	8	-	30
Змістовий модуль 2. Екскурсійна методика. Практика організації екскурсійних послуг					
Тема 5. Методичні прийоми ведення екскурсії.	9	2	2		5
Тема 6. Техніка ведення екскурсії.	8	2	1	-	5
Тема 7. Професійна майстерність екскурсовода.	8	2	1	-	5
Тема 8. Диференційний підхід до екскурсійного обслуговування, його суть. Типологія екскурсійних груп.	3	2	1	-	-
Тема 9. Основи організації екскурсійної роботи на туристсько-екскурсійних підприємствах.	5	-	-	-	5
<i>Індивідуальна робота 2</i>	10	-	-	-	10
<i>Підсумковий модульний контроль</i>	1		1		
Всього з модуля	44	8	6	-	30
Всього за семестр	90	16	14	-	60

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – **16 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Бабарицька В.К., Короткова А.Я., Малиновська О.Ю. Екскурсознавство та музеєзнавство: навчальний посібник. 2-ге вид. – Київ, 2012.
2. Галасюк С.С., Нездоймінов С.Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник. – Київ, 2013.
3. Король О.Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: Навчально-методичний посібник. – Чернівці, 2016.
4. Покоłodна М.М. Організація екскурсійної діяльності : підручник. – Харків, 2017.
5. Федорченко В.К., Костюкова О.М., Дьорова Т.А., Олексійко М.М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навчальний посібник. – Київ, 2004.
6. Філоненко І.М. Екскурсознавство і музеєзнавство:Тексти лекцій для студ. геогр.-турист. спец. вищих навч. закладів. – Ніжин, 2010.
7. Чагайда І.М., Грибакова С.В. Екскурсознавство. Навчальний посібник. – К., 2004.

Додаткова:

1. Абрамов В.В., Покоłodна М.М. Проблеми удосконалення системи підготовки і менеджменту персоналу екскурсійної сфери туристської галузі України // Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник. Выпуск 75. Серия: Экономические науки. – К., 2007. – С. 203 – 211.
2. Арсененко І.А., Іванова В.М. Екскурсійна діяльність як основа функціонування ринку екскурсійних послуг // Науковий часопис Scientific journal НПУ імені М.П. Драгоманова National Pedagogical Dragomanov University серія 4. Географія і сучасність. – 2015. – Вип. 19(33). – С. 191–195.
3. Вулицями Києва: Матеріали для проведення оглядової екскурсії по місту (Матеріали підготували: доц. О.П. Гончаров, доц. Ю.О. Калінцев, Н.Г. Клименко, Т.О. Міхновська, М.Б. Парахіна, О.Ю. Таран, Ю.М. Трухан, О.А. Сміхульська). – К., 1998. – 46 с.
4. ДСТУ 28681. 0-95. «Стандартизація у сфері туристичного екскурсійного обслуговування».
5. ДСТУ 28681.3-95 «Вимоги з забезпечення безпеки туристів і екскурсантів».
6. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. № 324/95-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tropa.dp.ua/extreme>
7. Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.
8. Зінченко В.А. Екскурсологія як туризмологічна наука // Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки. – 2010. – Випуск 8. – С. 211-223 [Електронний ресурс]. – URL: www.tourlib.net
9. Зінченко В.А. Молодіжний туризм в Українській РСР у 70 – 80-х рр. ХХ ст. (На основі діяльності «Супутника»). – К., 2004.

10. Костюкова О. Основні напрямки становлення і розвитку краєзнавчо-екскурсійної справи в 20-х роках ХХ ст. // Краєзнавство. – 2008. – № 1–4. – С.15–21. http://nsku.org.ua/?page_id=5603
11. Лиман С.І., Парфіненко А.Ю., Посохов І.С. Історія туризму – Суми, 2018.
12. Любіцева О.О. Методика розробки турів: навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К., 2008.
13. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Планування туристичної діяльності: підручник. – К., 2010.
14. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу, від 20 жовтня 2004 р., № 1344/9943.
15. Попович С. Короткий екскурс в історію вітчизняного туризму // Краєзнавство. – 2000. – № 1–2. – С. 88–98. http://nsku.org.ua/?page_id=5603
16. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму: Навчальний посібник. – 2-е вид., переробл. та допов. – Київ, 2008.
17. Чорненька Н.В. Організація туристичної діяльності: навч. посіб. – К., 2006.